

**ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА,
КРИМІНОЛОГІЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

БРОНЕВИЦЬКА О. М.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 343.21:343.8

ЗАСТОСУВАННЯ АМНІСТІЇ ДО УЧАСНИКІВ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

У статті досліджено поняття «амністія» у вітчизняному та міжнародному кримінальному праві та порядок його застосування. Окреслено категорію осіб, до яких може бути застосована амністія і до яких вона не застосовується. Проаналізовано можливість застосування амністії до учасників збройного конфлікту, зокрема до того, який відбувається на Сході України.

Ключові слова: амністія, міжнародний договір, злочин, збройний конфлікт неміжнародного характеру.

В статье исследовано понятие «амнистия» в отечественном и международном уголовном праве и порядок ее применения. Определены категории лиц, к которым может быть применена амнистия и к которым она не применяется. Проанализирована возможность применения амнистии к участникам вооруженного конфликта, в частности того, который происходит на Востоке Украины.

Ключевые слова: амнистия, международный договор, преступление, вооруженный конфликт немеждународного характера.

The definition of the concept of amnesty in domestic and international criminal law and the procedure for its application are analyzed in the article. The categories of persons to whom the amnesty may be applied, as well as the category of persons to whom it is not applicable, are outlined. The possibility of applying an amnesty to participants in an armed conflict that is taking place in the East of Ukraine in particular is analyzed.

Key words: amnesty, international treaty, crime, non-international armed conflict.

Вступ. Порядок та підстави застосуванням амністії, які врегульовані чинним кримінальним законодавством України, відрізняються від підстав та порядку застосування амністії за вимогами міжнародно-правових норм. Та й загалом зміст поняття «амністія», як його розуміє вітчизняний законодавець, відмінний від поняття амністії, яке визначає міжнародне кримінальне право. Особливо актуальним видається дослідження цього питання у зв'язку із збройним конфліктом, який розпочався у 2014 році на теренах України, оскільки врегулювання питання притягнення до відповідальності учасників бойових дій на Сході чи звільнення їх від такої є надзвичайно важливим. Вирішення таких питань повинно враховувати всі сфери суспільного життя, поєднувати різні підходи до відновлення миру та зменшення негативних наслідків збройного конфлікту.

Постановка завдання. Метою статті є визначення поняття та підстав застосування амністії у вітчизняному та міжнародному кримінальному праві, встановлення того, до якої категорії осіб амністія не застосовується, а також аналіз питання про те, чи може бути застосовано амністію до учасників збройного конфлікту.

Результати дослідження. Насамперед, варто з'ясувати значення терміна «амністія». Це слово походить від грецького «amnesia», яке означає швидше «забуття», аніж «прощення» за вчинений злочин, за яке вже було призначено покарання відповідно до кримінального права. В Україні амністія – це повне або часткове звільнення від відбування покарання осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, або кримінальні провадження (справи) стосовно яких розглянуті судами, але вироки стосовно цих осіб не набрали законної сили. Амністія оголошується законом про амністію, який приймається відповідно до положень Конституції України, Кримінального кодексу України та Законів України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 р. [5] та «Про амністію у поточному році» [6].

Оскільки законодавчого визначення поняття амністії у міжнародному кримінальному праві немає, то прикладом можна навести визначення цього поняття, вказане у актах тлумачення норм міжнародного кримінального права. Тематичний посібник, підготовлений Управлінням Верховного комісара з прав людини (далі – УВКПЛ), під амністією пропонує розуміти правові заходи, що застосовуються з метою:

а) заборони кримінального переслідування в майбутньому і, у деяких випадках, подання цивільного позову щодо певних осіб або категорій осіб у зв'язку із зазначеним злочином, вчиненим до оголошення амністії;

б) звільнення, яке має зворотну силу і застосовується до встановленої раніше кримінальної відповідальності [17].

У міжнародних договорах вказана лише можливість застосування амністії без її визначення. Наприклад, у ст. 6 (5) Додаткового протоколу до Женевських конвенцій 1949 р. встановлено, що під час припинення воєнних дій органи, що перебувають при владі, прагнуть надати якомога ширшу амністію (виділено напівжирним – *О.М.*) особам, які брали участь у збройному конфлікті, та особам, позбавленим волі з причин, пов'язаних зі збройним конфліктом, незалежно від того, були вони інтерновані чи затримані [3].

Тобто ми говоримо про те, що амністія за законодавством України звільняє не від кримінальної відповідальності, а лише від покарання. На момент звільнення особи від відбування покарання встановлення вини за вчинений злочин є доведеним фактом, тому амністія може застосовуватися лише після визнання особи винною вироком національного суду. Згідно з міжнародним кримінальним правом, амністія – це заборона переслідувати певну категорію осіб, яка спрямована на майбутнє, тобто амністія в міжнародному праві звільняє і від кримінальної відповідальності, і від покарання.

Метою застосування амністії в державі є не тільки звільнення певної кількості осіб від покарання, а й демонстрація державою реалізації принципу гуманізму, економії кримінально-правових заходів протидії злочинності тощо [11].

Дослідники міжнародно-правової амністії вказують, що вона має на меті нормалізацію післяконфліктної політичної ситуації в державі [12, с.13].

Аналізуючи положення Закону України «Про амністію у 2016 році», можна виділити 8 категорій осіб, до яких може застосовуватися амністія у випадках передбачених статтями 1 та 3, наприклад: а) осіб, які на момент вчинення злочину були неповнолітніми; б) жінок, вагітних на день набрання чинності цим Законом; в) осіб, не позбавлених батьківських прав, які на день набрання чинності цим Законом мають дітей, яким не виповнилося 18 років тощо [6].

Відповідно до підходу УВКПЛ, амністії, як правило, передбачають певну категорію або категорії осіб, на які вони поширюються, а саме: бійці повстанських сил, державні службовці, політичні іммігранти. Амністування учасників конфлікту, які складають зброю, припиняють боротьбу, широко використовується у світовій практиці одним із методів врегулювання збройного конфлікту на його активному або завершальному етапі.

У вже згадуваній ст. 6 (5) Додаткового протоколу до Женевських конвенцій мова ведеться про осіб, які брали участь «у міжнародному або неміжнародному збройному конфлікті». Коментатори Додаткового протоколу стверджують, що ця норма розрахована на заохочення примирення, що може сприяти відновленню нормальних відносин у житті нації, яка була розділена. Держави-учасники протоколу на той момент відмовилися від пропозиції, щоб виключити з цієї норми осіб, які вчинили злочини проти людяності від амністії. Проте протягом 1990-х рр. Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ) витлумачив цю норму таким чином, що амністія поширюється на комбатантів, тобто її межах комбатанти, які дотримуються міжнародного гуманітарного права, звільняються від переслідування. За злочини проти мирних жителів або комбатантів, котрі були борцями під час внутрішніх конфліктів, МКЧХ стверджував, що такі злочинці повинні переслідуватися відповідно до закону, а амністії є неприйнятними [21]. У своєму дослідженні від 2005 року звичаєвого міжнародного гуманітарного права МКЧХ стверджував, що його інтерпретація статті 6 (5) Додаткового протоколу стала частиною звичаєвого права [20, с. 421].

Міжнародне гуманітарне право визнає дві категорії збройних конфліктів. Розпізнавальною ознакою тут є державний кордон: війна між двома або більше державами вважається міжнародним збройним конфліктом, а збройні зіткнення, що відбуваються в межах однієї держави, – не міжнародними (внутрішніми) збройними конфліктами (їх називають громадянськими війнами). Винятком є ситуація, коли народ повстає проти колоніального панування, здійснюючи своє право на самовизначення: із прийняттям Протоколу I, національно-визвольні війни стали вважатися міжнародними збройними конфліктами. Норми Женевських конвенцій (разом з Додатковими протоколами) містять 20 положень щодо збройних конфліктів неміжнародного характеру й 500 статей щодо міжнародних війн [2]. Звільнення від кримінального переслідування і, можливо, від цивільно-правової відповідальності, отримане за допомогою амністії, як правило, обмежене поведінкою, що мала місце під час вказаного терміну і/або пов'язаного із зазначеною подією чи обставиною, наприклад, збройним конфліктом.

Використання відповідної процедури також передбачене досягнутими міжнародними домовленостями щодо врегулювання збройного конфлікту на окремих територіях Донецької та Луганської областей. Зокрема п. 5 Комплексу заходів щодо виконання Мінських угод, підписаного у Мінську 12 лютого 2015 р. передбачено необхідність забезпечення амністії, помилування шляхом видання закону, який забороняє переслідування та покарання осіб у зв'язку з подіями, які мали місце на певній території Луганської та Донецької областей. Закон України «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей» від 16 вересня 2014 року (не набув законної сили) схвалений задля сприяння мирному врегулюванню ситуації на Сході України та виконання Мінських домовленостей, де було запроваджено амністію для всіх сторін конфлікту без можливості надання умовної амністії та встановлення відповідальності за воєнні злочини [8, с. 2]. Ним передбачено, що від кримінальної відповідальності звільняються особи, які вчинили в період з 22 лютого 2014 р. по день набрання чинності Законом включно на території Донецької, Луганської областей, на якій проводилася антитерористична операція, діяння, що містять ознаки злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України і які під час вчинення зазначених діянь:

- були учасниками збройних формувань або особами, задіяними в діяльності таких формувань;
- брали участь у діяльності самопроголошених органів в Донецькій, Луганській областях або протидіяли проведенню антитерористичної операції.

Тут слід зазначити, що у вищевказаному Законі не застосовується термін «амністія» (за винятком ст. 8), а мова ведеться про заборону переслідування та покарання певної категорії осіб.

Дія закону про амністію поширюється на злочини, вчинені до набрання ним чинності, і не поширюється на триваючі або продовжувані злочини, якщо вони закінчені, припинені

або перервані після набрання Законом «Про амністію» чинності. Таке ж положення відображене в Законі України «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей» від 16 вересня 2014 року. Відповідно до нього, особи, зазначені в ч. 1 ст. 1 документа, «звільняються від кримінальної відповідальності за умови, якщо вони до спливу місяця з моменту набрання чинності цим Законом звільнили або не утримують заручників, добровільно здали державним органам або не зберігають вогнепальну зброю, бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої, військову техніку, не чіпають будівлі, приміщення державних органів і органів місцевого самоврядування та не беруть участі у блокуванні роботи органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій у Донецькій та Луганській областях, про що подали відповідну заяву в орган досудового розслідування, який здійснює кримінальне провадження» [14].

Рішення про застосування чи незастосування амністії приймається судом щодо кожної особи індивідуально після ретельної перевірки матеріалів кримінального провадження та відомостей про поведінку засудженого під час відбування покарання. У Законі України «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей» указано, що наслідком амністії стосовно таких осіб стає закриття кримінальних проваджень. Підлягатимуть закриттю також ті кримінальні провадження, які розпочаті у зв'язку з вищеназваними діяннями і в яких жодній особі не повідомлено про підозру. У ст. 284 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) передбачено вичерпний перелік підстав для закриття провадження. Серед них такої підстави, як закриття кримінального провадження за амністією, немає. І це цілком логічно. У цьому разі слід зазначити, що амністія – це не реабілітуюча обставина. Тому, відповідно до ч. 2 ст. 3 Закону України «Про застосування амністії в Україні», встановивши на стадії судового розгляду матеріалів кримінального провадження наявність акту амністії, який звільняє особу від покарання за вчинене діяння, суд, у випадку доведеності вини особи, виносить обвинувальний вирок зі звільненням засудженого від відбування покарання. Такий підхід видається правильним, адже перш ніж застосувати амністію, слід встановити факт вчинення злочину, а також довести винуватість особи у його вчиненні.

Законом України «Про застосування амністії в Україні» також передбачено перелік осіб, до яких амністія не може бути застосована. Наприклад, це особи, які засуджені за злочини проти основ національної безпеки, терористичний акт, бандитизм, умисне вбивство при обтяжуючих обставинах тощо. Законом про амністію можуть бути також визначені й інші категорії громадян, на які амністія не поширюється. Закон про амністію, за винятком умовної та індивідуальної амністії, може прийматися Верховною Радою України не частіше одного разу протягом календарного року.

Відповідно до різних джерел міжнародного права та політики ООН у цій сфері амністії є неприпустимими, якщо вони: а) перешкоджають переслідуванню осіб, які можуть нести кримінальну відповідальність за воєнні злочини [4], геноцид [9], злочини проти людяності або грубі порушення прав людини [10], зокрема суто гендерні порушення; б) порушують право жертв на ефективний засіб правового захисту, зокрема відшкодування; в) обмежують право жертв і суспільства знати правду про порушення прав людини та гуманітарного права. Крім того, амністії, метою яких є відновлення прав людини, повинні бути розроблені таким чином, щоб не обмежувати відновлення права й не сприяти збереженню первинних порушень.

Приймаючи рішення про амністії, дія яких не поширюється на воєнні злочини, геноцид, злочини проти людяності та інші порушення прав людини, держави повинні проявляти обачність для забезпечення того, щоб такі амністії не обмежували і не ставили під загрозу здійснення прав людини, зокрема права, відновлювані у відповідному порядку.

Дія Закону України «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей» не поширюється на осіб, які:

- є підозрюваними, обвинуваченими (підсудними) і не здійснили дії, передбачені ч. 2 ст. 1 Закону;

- підозрюються або обвинувачуються у вчиненні діянь, що містять ознаки злочинів, передбачених низкою статей Кримінального кодексу України ст.ст.112,113,115, 442, 443, 444 тощо) або засуджені за вчинення злочинів, передбачених цими статтями;

- вчинили дії, що призвели до падіння 17 липня 2014 року в Донецькій області літака компанії “Malaysia Airlines” рейсу МН-17 та/або перешкоджали проведенню розслідування цієї авіакатастрофи.

Європейський суд із прав людини також наразі не прийняв остаточного рішення стосовно того, чи порушує амністія Європейську конвенцію про захист прав людини і основних свобод. Водночас амністія, яка обмежує право жертв на отримання ефективних засобів правового захисту у зв'язку з порушеннями Конвенції, буде, безумовно, порушенням ст. 13 (кожен, чії права та свободи, визнані Конвенцією, порушуються, має право на ефективний засіб правового захисту відповідно до національного органу, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження). Щодо певних порушень Європейської конвенції, то Європейський суд неодноразово зазначав, що держави-учасниці повинні провести ретельне та ефективне розслідування з метою встановлення та покарання винних осіб [16]. Суд особливо наголошував на необхідності проведення таких розслідувань щодо справ, пов'язаних із серйозними випадками жорстокого поводження, зокрема згвалтування та інші форми тортур, значним ризиком насильницького зникнення та порушеннями права на життя [15].

За даними експертів, за час збройного конфлікту на Сході України, об'єктам приватного житлового фонду і приватного домогосподарства в Донецькій і Луганській областях станом на 5 травня 2016 р. завдано збитків на суму більш, ніж 2,4 млрд. грн. [13].

Законом України «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей» не визначено жодним чином порядку вирішення питання про відшкодування збитків, завданих громадянам, юридичним особам чи державі. Зокрема положення ст. 3 цього Закону містить вимогу про закриття кримінальних проваджень, у яких жодній особі не повідомлялося про підозру. Тобто це унеможливає знаходження винної особи, яка заподіяла вчиненням злочином матеріальні збитки і в майбутньому, шляхом подання цивільного позову, вимагала відшкодування таких збитків (ст. 128 КПК України). Враховуючи вимоги Європейського суду з прав людини, закриття провадження може застосовуватися до особи лише тоді, коли права потерпілого не будуть порушені, зокрема право на відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок вчинення злочину.

Як уже зазначалося вище, п. 5 ст. 6 Додаткового протоколу II заохочує держави надавати якомога ширшу амністію особам, які брали участь у збройному конфлікті. Практика врегулювання конфліктів міжнародного та неміжнародного характеру свідчить про те, що надавати амністію учасника такого конфлікту слід лише з урахуванням конкретних умов.

Запровадження умов для надання амністії, на думку спеціалістів, з одного боку, ускладнює вирішення конфлікту, але водночас, змушує сторони і посередників шукати рішення для захисту правових інтересів жертв злочинів та сприяє примиренню і національному возз'єднанню [18]. Виконання певних вимог для отримання амністії має на меті попередити подальше насилля та сприяти гарантуванню відповідальності та дотримання прав потерпілих на встановлення істини та отримання відшкодування збитків. Якою мірою злочинці будуть готові виконати такі умови, може залежати від низки факторів: політичної ситуації та умов безпеки, підходів до повідомлення правди і забезпечення справедливості, а також від того, в яким чином участь потребує визнання чи відмови від своїх дій у минулому. Застосування більш широкого кола умов може призвести до зменшення кількості осіб, на яких поширюватиметься амністія, але й може підвищити легітимність амністії та законності, а також покращити дотримання міжнародних зобов'язань держав зі здійснення розслідувань і гарантування засобів правового захисту. Якщо особи не виконують відповідні умови, то їм слід відмовляти у наданні амністії [1].

Першою такою умовою є звільнення всіх заручників та військовополонених за принципом «всіх за всіх». Звичаям міжнародним гуманітарним правом передбачено звільнен-

ня військовополонених після припинення воєнних дій. Цивільні інтерновані особи мають бути звільнені щойно припиниться дія підстав, що зумовили інтернування таких осіб, а для збройного конфлікту неміжнародного характеру – для осіб, яких було позбавлено волі з причин, пов'язаних із неміжнародним конфліктом, мають бути звільнені відразу щойно припиниться дія причин, що зумовили позбавлення волі. Це положення було передбачено в ст. 118 Третьої Женевської конвенції, ст. 132–133 Четвертої Женевської конвенції. Виконання цієї умови тісно пов'язане з відведенням важкого озброєння: після відведення важкого озброєння сторони повинні протягом п'яти днів звільнити всіх заручників та військовополонених. Переговори щодо звільнення заручників між Україною і так званими «ДНР» і «ЛНР» та обміну полоненими ведуться з весни 2014 року. Україна неодноразово демонструвала свою готовність до якнайшвидшого обміну за принципом «всіх на всіх».

Наступною умовою є *відмова від насилля*. Неодноразово у практиці держав з'являлась умова або усної чи письмової заяви про відмову від насилля, або припинення вогню, або ці обидві умови. Відмова від насилля має бути добровільною. Такий підхід є кроком вперед для встановлення і збереження миру, адже не тільки держава, а й суспільство несе відповідальність за осіб, які добровільно відмовились від насилля [19, с. 171].

Вимога співпрацювати з правоохоронними органами. Ця вимога може містити зобов'язання повністю розкрити інформацію щодо злочину, складу командування, постачальників зброї, шляхів незаконної торгівлі. Співпрацею з правоохоронними органами також вважається надання допомоги місцевим органам влади у розшуку безвісти зниклих осіб, виступ свідком у суді тощо. У Перу, наприклад, основною умовою для надання амністії було розкриття інформації про операції та імена лідерів терористичних угруповань [19, с. 172].

Вимога залучення до громадських робіт та фінансове відшкодування шкоди потерпілим може також бути однією з основних умов надання амністії. Відповідно до цієї вимоги, частину чи всі кошти, отримані незаконним шляхом, має бути використано для відшкодування шкоди (збитків) потерпілим. Основна мета такого заходу – покласти додаткову відповідальність на винну особу, а також забезпечити надання коштів на допомогу потерпілим.

Може також бути запроваджено вимогу подання індивідуальних заяв про надання амністії. Це є досить розповсюдженою практикою серед держав, що приймають закони про амністію. За таких умов передбачено те, що для надання амністії особи мають звернутись з письмовою заявою або особисто перед уповноваженим органом. Тягар доведення того, що особа підпадає під амністію, покладається на неї, а не на державу.

Процес надання амністії не закінчується на дотриманні умов амністії. Якщо буде встановлено лише вимоги для отримання амністії і не встановлено вимоги для збереження амністії, то кількісний показник належного виконання умов амністії значно зменшиться. Це також позбавить державу можливості притягнення до відповідальності тих осіб, які порушили висунуті до надання амністії вимоги. Водночас невизначеність того, чи буде амністія постійною, може значно зменшити коло осіб, які матимуть бажання скористатись цим правом. Для вирішення вищевказаної проблеми необхідно визначити коло умов, дотримання яких гарантує збереження амністії.

До таких умов належить, насамперед, вимога не порушувати умов амністії. Це означає, що амністію може бути скасовано за серйозне порушення умов її надання. Тому особа повинна бути притягнута до відповідальності за порушення умов амністії, а також за первісний злочин. Така умова є початковою й основною для гарантування належного виконання умов амністії [19, с. 172–173].

Умова утримання від вчинення нових злочинів, пов'язаних із конфліктом, воєнних злочинів чи будь-яких інших видів злочинів. Рецидив у будь-якому випадку тягне за собою настання відповідальності. Більше того, запровадження такої умови зменшує вірогідність безкарності внаслідок запровадження амністії. Водночас необхідно окреслити коло злочинів, які є серйозною підставою для втрати амністії, та правові наслідки, які можуть настати (просто втрата амністії або покарання за первісний злочин) у разі вступу таких умов в силу. До того ж, держава має гарантувати те, що зазначені правові

наслідки не настануть доти, поки вину особи не буде доведено в належному судовому процесі згідно із законом.

Для полегшення дотримання умов майбутньої поведінки амністія може надати особам імунітет від кримінального переслідування протягом обмеженого періоду часу, після чого імунітет стане постійним, якщо злочинець виконає всі умови майбутньої поведінки, або ж його буде скасовано, якщо умови не було виконано. Якщо особа займатиметься забороненою діяльністю, то тимчасовий імунітет буде відразу скасовано. Із метою контролю виконання умов майбутньої поведінки потрібно запровадити офіційну, незалежну процедуру перегляду чи винесення рішень про дотримання умов. У цій процедурі необхідно вказати критерії та правила визначення рівня дотримання вимог, а орган, що приймає рішення, повинен мати всі належні ресурси. У разі скасування амністії кримінальне переслідування здійснюється щодо первісного злочину і будь яких інших подальших злочинів [1].

Висновки. Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що поняття та зміст амністії, визначені у вітчизняному законодавстві та міжнародному кримінальному праві, не є тотожними. Амністію може бути застосовано лише до особи, яка засуджена національним судом за певну категорію злочинів і лише після вільного волевиявлення такої особи. Амністія в міжнародному кримінальному праві, яка власне застосовується до учасників міжнародних та неміжнародних збройних конфліктів) передбачає відмову органів держави від процесуального переслідування та покарання учасників збройного конфлікту. Амністія не застосовується за вчинення воєнних злочинів, злочинів проти людяності, геноцид, катування тощо. Якщо амністія за такі злочини все ж буде надана, то нормами міжнародного гуманітарного права передбачено, що інші держави або міжнародні судові установи мають право визнати таку амністію незаконною та притягнути відповідних осіб до відповідальності.

Що стосується реалізації положень п. 5 Комплексу заходів щодо виконання Мінських угод та Закону України «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей», то такі є проблематичними з огляду на те, що в цих нормативних актах змішано поняття амністії, помилування та звільнення від кримінальної відповідальності. Тобто вказаний Комплекс заходів передбачає одночасне застосування різних за своєю юридичною природою та формою реалізації правових інститутів. Уважаємо, що такий закон, який передбачатиме амністію (в її міжнародно-правовому значенні) для учасників збройного конфлікту на Сході України, є можливим лише після внесення до нього суттєвих змін. У такому законі слід передбачити період часу, за який застосовується така амністія, умови її застосування, наслідки порушення умов амністії та забезпечення відшкодування збитків потерпілим.

Список використаних джерел:

1. Белфастские руководящие указания по амнистии и ответственности. URL: http://www.ulster.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0004/79069/1RUSSIAGuidelinesonAmnestyandAccountability.pdf.
2. Бескорвайний С.Я. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання. URL: file:///C:/Users/%D0%94%D1%96%D0%BC/Downloads/jnn_2014_3_14.pdf.
3. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_200.
4. Женевські конвенції від 08.12.1949 р. та Додаткові протоколи до них від 08.06.1977 р. URL: www.rada.gov.ua.
5. Закон України «Про застосування амністії в Україні» від 01.10.1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Закон України «Про амністію у 2016 році» від 22.12.2016 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1810-19>.

7. Закон України «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей» // Електронний ресурс. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/news-feeds/foreign-officesnews/27939-zakon-ukrajini-pro-nedopushhennya-peresliduvannya-tarokarannya-osib-uchasnikiv-podij-na-teritoriji-donetsykoji-ta-lugansykojioblastej>.

8. Зрада чи перемога? Положення про амністію у Мінських домовленостях, Січень 2016, International Partnership for Human Rights, 10 с. URL: <http://iphronline.org/wp-content/uploads/2016/01/UKR-Making-amnesty-work-January-2016.pdf>.

9. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 09.12.1948 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_155.

10. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання від 10.12.1984 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_085.

11. Посімбайло О.В. Застосування амністії як підстава для звільнення від покарання. URL: [file:///C:/Users/%D0%94%D1%96%D0%BC/Downloads/Trcyv_2012_8_18%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/%D0%94%D1%96%D0%BC/Downloads/Trcyv_2012_8_18%20(2).pdf).

12. Постконфліктне врегулювання для України. Київ, 2016. 80 с.

13. Проблеми законодавчого врегулювання проведення амністії в контексті виконання Мінських угод: аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2372/>

14. Проект Закону про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей (від 16.09.2014). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52183.

15. Рішення ЄСПЛ у справі Aydin v. Turkey No. 23178/94 від 24.05.2005 р. URL: <file:///C:/Users/%D0%94%D1%96%D0%BC/Downloads/001-69139.pdf>.

16. Рішення ЄСПЛ у справі Assenov et al. v. Bulgaria No. 24760/94 від 28.10.1998 р. para. 102. URL: <http://www.errc.org/article/assenov-v-bulgaria/3856>.

17. Управление Верховного Комиссара Организации Объединенных Наций по правам человека. Механизмы обеспечения верховенства права для постконфликтных государств. Амнистия / Организация Объединенных Наций. URL: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Amnesties_ru.pdf.

18. Amnesty in the Age of human rights accountability: comparative and international perspectives/ Francesca Lessa, Leigh A. Payne: Cambridge University Press. 2012. P. XXVI.

19. Mark Freeman. Necessary evils: Amnesties and the Search for Justice. Cambridge University Press. 2009. P. 171–173.

20. Routledge Handbook of International Criminal Law // Edited by W. Schabas, N. Bernaz. London, New York. 455 s.

21. Rule 159. Customary IHL. URL: https://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule159#Fn_41_17.

